կածով կը վարուէր հայ եկեղեցականներու հանդէպ, մտածելով որ անոնք ծպտուած կաթոլիկներ կրնային ըլլալ(1)։

Յովհաննէս Թիւթիւնճիի նկատմամբ ալ այդ կասկածը ցոյց տուած են. անոր համար է, որ ան վչտացած է և հեռացած Հռոմէ իստանպէն, ուր ընդմէնը չորս ամիս մնացած է։ Այս է պատճառը, որ կ'րսէ թէ «պի ոչ կարացի կեալ վասն վշտացուցանելոյ զմեզ բանաձայիցն յաղագս հարցուփորձի բազմիցս որիցաց մերոց եւ հաւատոց համար» (տող 176—179)։

Յովհաննէս Թիւթիւնճի քանի որ նեղ նպատակ մը չունէր, բնական է թէ պիտի սրտնեղէր իր մասին ցոյց տրուած կասկածանքին համար։

Հետեւաբար որոշ է, որ Յովհաննէս Թիւթիւնճիի ճամբորդութեան չարժառիթը հեռու էր կրօնական բռնաբռնանալ և հաւատուրացութիւն ըլլալէ։

Նոյնպէս հայ գաղութը հոլովելու հոգեւոր պաշտօնով մը չէր, որ Յովհաննէս Թիւթիւնճի գացած էր այս հեռաւոր երկիրը, ուր արդարև այդ ժամանակ քնակութիւն հաստատած ըլլալու էին բաւական թուով Հայեր, ինչպէս կը հաստատէր Պէչինկ։

Եթէ գաղութ մը գոյութիւն ունեցած չըլլար, Գրիգոր եպս., Երուսաղէմի նուիրակը, 1652ին հոն պիտի չայցելէր՝ Հնդկաստան գացած առեն։

Նշանակելի է մանաւանդ այս. որ այդ չորքջանին հոն կ'ապրէին Հայեր, որոնք Եթովպիոյ արտաքին աշխարհին հետ դիւանագիտական յարաբերու-

---

(1) Այս կասկածամտութիւնը պահած էին Հապէշներ միշտ, ինչպէս կը հաստատուի Տիմոթէոս վրդ. Սափրիչեանի «*Երկամեայ պանդխտութիւն ի Հապէշիստան*» գործին մէջ (էջ 77)։